

۱۳۲۰

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

واللہ یہدی من یشاء الی صراط مستقیم دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی ہفتہ لو مجموعۂ اسلامیہ در

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف ادیب

جلد ۱-۸

۱۲ رجب ۱۳۳۰ پنجشنبه ۱۴ خزیران ۱۳۲۸

199-1722

آیات بنات مقام ابراهیم ومن دخله کان آمناً « بیوردقن صوکر اربانه
حجک وجوبی افاده ایچون :

« ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلاً »

دیهرک بعدالوجوب ترک حج ایدنلر حقننده ده :

« ومن کفر فان الله غنی عن العالمین »

بیوریورلر . انس رضی الله عنه روایت ایدیورلرکه : حج فرض
قیلنجه علیه الصلاة والسلام افندمن حضرتلری خطبه سنده « یا ایها
الناس قد فرض علیکم الحج فحجوا » بیورمشلردی . بونک اوزرینه
اصحابدن بریسی قاله رق : — یا رسول الله هر سینه می ؟ دیدی . فقط
سکوت ایله قارشولاندی . بوسؤال اوچ دفعه تکرار ایدنجه اول حضرت :

— لوقلت نعم لوجبت ، ولو وجبت لترکتکم ، ولوترکتکم لکفرتم ...

دیهرک حجک فرض عمری اولدیغه ایما ایدیلر . صوکر بوراسنی
تأکیددن باشقه برده « ومن کفر فان الله غنی عن العالمین » ایت کریمه سنک
محتوی اولدینی تهدیده معروضیتدن برنوع تحذیری متضمن اوله رق :
« — الا انه انما اهلك الذين من قبلکم ائمة الحج ؛ — والله لو انی احللت
لکم جمیع ما فی الارض من شیء وحرمت علیکم مثل خف بعیر لوقعتم
فیه » بیوردیلر .

حضرت الله انشای حجه تجارت و سنائر تشبثات ایله طلب رزق
ایتمکده برأس بولنمادیغنی بیان ایله :

« ایس علیکم جناح ان تبتغوا فضلاً من ربکم »

بیوردیلر . فخر کائنات افندمن حضرتلری قاضینک انشای حجه
بربدل مقابلنده کندیسنی دیکرینک خدمتنده بولندرمه سینه مساعده
ایدیوردی . اصحابدن برینک حضور نبوی به کله رک : « بز ، حاجی
کیرا ایله مکیه نقل ایدیورز ؛ بوندن طولای بعض کیمسه لر حجر منک
عدم سخته قائل اولیورلر ؛ بوخصوصده نه دیرسکنز ، یا رسول الله ؟ »
دیمسی اوزرینه ، علیه الصلاة والسلام افندمن سکوت ایتشلردی .
فقط جوق کچمه دن « ایس علیکم جناح ... » آیت کریمه سی نازل
اوله رق سائل چاغیریلدی ؛ حجری صحیح اوله جفی تبشیر بیوریلدی .

قرآن کریمده عرفاتدن قاله رق مزدلفه یه کلنجه مشعر حرام
یاقینلرنده الله تعالی نلک ذکر ایدلمسی حقنده :

فاذا افضم من عرفات فاذا کروا الله عند المشعر الحرام واذ کروه
کاهدا کم وان کنتم من قبله لمن الضالین « آیت کریمه سی نازل اولمشدر .
صوکر امزدلفه دن منایه کلمک خصوصنده ده :

« ثم افیضوا من حیث افاض الناس واستغفروا الله ان الله غفور
رحیم » آیت کریمه سی کوریلور . بعض روایتلره کوره بو آیت
احسینلک ادعاسنده بولهرق عرفات وقفه سنی ، بناء علیه اندن افاضه یی
ترک ایدن قریش وامثالی حقنده نزول ایتمشدر : بو حاله کوره آیتدن
مزدلفه افاضه سنی دکل ، بلکه عرفات افاضه سنی اکلامق اقتضا ایدر .

(والله یعصمک من الناس) نظم جلیلی ایله مبشر بیورلدینی وعدربانی به
توکل واعتمادی سایه سنده در . دین وایماننده ذره جه شبهه سی اولان
کیمسه جناب رسالتنما بک مظهر بیورلدقلمی بو توکل اعتمادک بیکده
برینی حائر اوله ماز .

(دوزی) ده : « متین وصمیمی براطمینانه مالک اولمقسزین محمد
اون سندهن زیاده بر مدت کندیسنی بکلین تحقیرات ومهاالکه قارش
قویامزدی » دیهرک بالمجبوری به بوحقیقتی اعتراف ایتدیکی حالده مهالک
و مخاطرات ایچنده بولندقلمی زمانی یالکیز اون سینه حصر ایتمه
صاواشیور . اک بویوک مخاطرات وشدائدک بعدالهجرة جهاد و قتال ایله
اشتغال و یهودیلرله اولردن دوئمه منافق لطفردن اجرا اولنان انواع
مکر و مفسدته ، اصحاب کرامنی اغوا ایچون اشاعه ایتدکلمی درلودرلو
فتنه و مکیده قارش لازم الاتخاذ تدبیر احوال هنکامنده چهره نما اولدیغنی
هیچ قاله آلمایور . ایشه بونقطه ده دخی قانون منطقیدن فرسخ فرسخ
اوزا قلاشمش بولئیور . اوت ، مادام که — انکاره مجال اولدیغنی وجهله —
ابتدای اسلامده ، ضعف قوت هنکامنده برای تحمل قوتلی بر ایمان
واعتقاده لزوم کورولیور ؛ مؤخر آ دشمنلر چوغاله رق ، داخل وخارجده
اختلال ومهاجمه لر تکثر وتزاید ایدنجه ایمان واعتقاد قوت ومنااتنه
دها زیاده لزوم کورولمسی اولویت طریقله ثابت اولیور .

مناسترلر اسماعیل حق

فَقَرُّ وَفَتْاؤُیْ

فقر و عبارات اسلامیه تاریخنده :

حج

۱۳

تعقیب ایتکده بولندیغمز سلسله تاریخنده حجه دار نازل اولان
آیتلرک ، وارد اولان حدیثلرک بعضلری صره لری ، یرلری کلدکجه
ذکر ایدیلدی . فقط حج حقنده شرفوارد اولدقلمی آچیقجه معلوم
اولان بعض آیتلرک ، حدیثلرک تاریخ نزول و ورودلری بزجه پرده
مشکوکیت ، یاخود تمامیه مجهولیت آلتنده قالدیغندن سلسله ده
اشغال ایده جکاری یرلر بوش قالدی . ایشه بو بوشلغک طولدیریلمسی ،
احکام حجک وبوبابده اصحاب ومجتهدین کراجه وقوعه کلن اختلافلرک
حقیقه آکلاشیله بیلمسی ایچون حجه دائر نازل و وارد اولان آیت
وحدیثلرک مهملرینی آروجه درج ایتکی الزم عد ایدیورم .

جناب حق قرآن کریمده کعبه معظمه نلک احتوا ایتدیکی فضائل
وشرافتی بیان ضمننده :
« ان اول بیت وضع للناس للذی ببکة مبارک وهدی للعالمین فیه

اجتماعی

فهمینستلرک نظرگاه نصافنه

— ۴ —

«تورکر دولترخی تمامیه اسلامیته مدیوندر»

— لامارتین —

لامارتین، دنیانک اوج بویوک دینی اولان موسویت، عیسویت واسلامیته شرقک مهد ظهور اولمستنده کی حکمتی وجداندنن صوربیور، وشو جوابی آلیور: «شرق: مطلع انوار فیوضات الهیه ومهبط الهامات ربانیه در. جناب حق نصف کره شرقینک بوصاف محیطی، بواسطیف آفاقی معکس انوار حجابی بویورمش. انسانیتیه بخشایش صمدانیه سی اولان مواهب ازلیه سنک قسم اعظمی اقوام شرقیه، انسانلرک بویوک قاردشربنه تخصیص قیلمش. بزغربلیلر بونده کی اسباب خفیه بی جناب حقن سنؤاله حقمر یوقدر. حدیمز دکلددر. جناب حق رأینده مختار، اراده سنده مستقلدر.

شرق انسانلرخی وبالخاصه عربلری فیاض بر عقل وادراک، جوال برزکا ایله مغبوط الانام ومحسود الاقوام بولورز.

عربلر، بلوطسز، براق، ییلدیزلری شعله دار برسمای لاجوردی آلتنده، کلفت معیشتدن آزاده، ساکن وساکت برحیات ساده ایچنده یاشارلر. مادیاتدن زیاده مغنویانه التفات ایدرلر. روحانیت عالمترینه دالوب کیدرلر.

آنحقی دیده بصیرتله کوروله بیلن مغنوی جهانلر، دهوتی کشورلر کشف ایدرلر. عربلرک بوعلویت تفکرلری، بوعظمت تصورلری (علم هیئت روح) اطلاقه سزادر.

روحاً عوالم علویه اعتلا، جهان ملکوتی سیروتماش، جستجوی کبریا، تحمید خدا، تمجید نعمت واسما عربلره خاص بر فضیلت خلقت، برکرامت فطرتدر.

بز، بارد براقلم ایچنده، کشف بلوطلرله مستور بر طبقه سماویه آلتنده درد معیشتله لاینقطع جالشمغه و تعب جسمانیزی تسکین ایتک ایچین فضله جه اویومغه مجبورز. ایشته بومشکل طرزحیات بز مغنویات وتفکراتدن منع ایدیور.

مادیات ایچنده بوغولمش بی تاب بر روح کسوه ناسوتیتندن سیلکینوب عوالم لاهوتیه پرواز ایده مزسه معنوددر.

بز غربلیلر بو عالی فکرت قومه صاقین نظر استخفاف ایله باقماالم! زیرا جناب خالق کائناتی بزه اونلر کشف ایتدیلر.

ایشته غربلک بومستشا رجل بالغتنک، بوشاذ انسان کاملنک، بو — ملیونده بز — عقل معالی پرورینک شرقه واقوام شرقیه وبالخاصه عربلره دائر روحندن ترشح ایدن مطالعات حکیمانه واعترافات حق پرستانه سی! ذره قدر حسه، ادراکه، وجدانه مالک برانسان — خصوصیه اسلامیت دعواسنده بولونان برانسان — ایچین بو برقاچ سطرارق سوز نه بویوک برکتاب حکمت، نه مؤثر، نه انتباه آور بردرس عبرتدر!

ام المؤمنین حضرت عائشه دن مرویدر که بتون قبائل عرب عرفه کونی عرفات وقفه سنده حاضر بولور، یالکز قریش واتباعی حرم شریف داخلنده بولنان مزدلفه وقفه سیله اکتفا ایدیورلردی. ایشته بونک اوزربنه «ثم افوضوا من حيث افاض الناس...» آیت کریمه سی نازل اوله رق اوعادت جاهلیه رفع ایدلمشدر.

معلوم اولدینی اوزره عربلر زمان جاهلیته مناسبک حجی اکل ایتدکن صوکرانده اجتماع ایدر. هر قبیله، هر کس دیک دوندیک قدر منشور ومنظوم اوله رق ابا واجدادینک خاطرنی یاد ایدرلردی. دین مبین اسلامه کلنجه بوعادت جاهلیه قالدیریلهرق یرینه ذکر الهینک ودعائک اقامه سی ضمنده:

«فاذا قضیت مناسککم فاذا کروا لله کذا کرکم آبائکم اواشد ذکراً فمن الناس من یقول ربنا آتانا فی الدنیا وماله فی الآخرة من خلاق ومنهم من یقول ربنا آتانا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار» آیت کریمه سی نازل اولمشدر.

متعدد طریقلر ایله ورود ایدن آثار مختلفه دن مستبان اولدیغنه کوره بعض اصحاب کرام طواف حقنده نزول ایدن آیت کریمه ده سعیک مسکوت عنه بیر اقیلمسیله برابر، اسکی عادات جاهلیه لرینه تشبه اوله جفنی در خاطر ایدرک، صفا ایله مروه آراسنده سعی ایلک خصوصنده دوجار شبهه اولمشلردی.

«ان الصفا والمروة من شعائر الله فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح علیه ان يطوف بهما ومن تطوع خيراً فان الله شاكر عليم.»

آیت کریمه سی نازل اولمشدر. بو آیتدن صفا ایله مروه نك مناسک حج ایچون وضع اولنان نشان وعلامتله جله سندن اولوب حج وعمره ایدنلر ایچون بولر آراسنده سعی وطوافک مشروعی آکلاشیلیور. ابن زبیر عمروه رضی الله عنه «ان لصفا والمروة...» آیت کریمه سنده «فلا جناح علیه ان يطوف بهما» جله سندن سعیک فعلی کبی، ترکی جهتنده ده برجناح اولیه جفنی دوشونه نك بوجهتی تیزه سی حضرت عائشه یه عرض ایتمش ایدی. فقط ام المؤمنین، عمروه نك مطالعه سنی تصویب ایتدی ویدی، که: «بومسئله نك سنک آکلادیغک کبی اولماسی ایچون آیت کریمه نك «لا جناح ان لا تطوف بهما» صورتنده نزولی لازم کلیردی» دیدی. بونی متعاقب آیت کریمه نك سبب نزولنی بیاندن صوکران سوزلرنی: «وقسن رسول الله صلی الله علیه وسلم الطواف بینهما ولیس لاحد ان یترک الطواف بینهما» جمله لرله یتیردیلر.

بو حدیث شریفه کوره سعیک آنحقی اباحت درجه سنده کی بر مشروعیته ایله قالمایوب هر حالده مسنونیت، یاخود وجوب کبی طرف فعلی راجح بولنل بر مشروعیته ایله متصف اولدینی آکلاشیلیور. ذاتاً آیت کریمه ده صفا ایله مروه نك «شعائر الله» دن معدود اولمسی ده بوکا دلالت ایدر.

حلیم ثابت